

Láng Benedek
TITKOSÍRÁS
A KORA ÚJKORI
MAGYARORSZÁGON

Láng Benedek

TITKOSÍRÁS

A KORA ÚJKORI
MAGYARORSZÁGON

Balassi Kiadó · Budapest

A könyv megjelenését támogatta

Nemzeti Kulturális Alap

a PUB-K-114416. számú pályázat keretében

© Láng Benedek, 2015

ISBN 978-963-506-951-4

TARTALOM

Bevezetés	7
Rövidítések	8
A könyvben szereplő kriptográfiai terminusok jegyzéke	8
Fehér foltok a szakirodalomban	11
A titkosírások elhanyagolása a titokkutatásban	11
Titkolózáskutatás a tudománytörténetben	14
A társadalomtörténeti megközelítés hiánya a kriptográfiatörténetben	17
A rejtjelezés történetének kutatása hazánkban	20
Titkosírások és attitűdök – a kutatás főbb kérdései	23
A rejtjelezés elmélete és gyakorlata Nyugat-Európában	25
A monoalfabetikus titkosírás és sérülékenysége	25
Az arab hozzájárulás és a kriptoanalízis	28
Új módszerek a nyugati szakirodalomban: a polialfabetikus titkosírás	31
Gyakorlat a nyugati diplomáciában: a homofonikus rejtjelezés	35
Titkosírások Magyarországon: a forrásanyag jellemzése	42
Az anyaggyűjtés koordinátái	42
A forrásanyagról általában	44
Titkosírástáblák	48
A táblák szerkezete	48
A betűk és a jelek	61
A nomenklátorok	62
A nullítások	65
Grammatikai elemek	65
Titkosított levelek	66
A rejtjelezés működtetése	74
„Követett volna azon clavisokkal írott titkos mysteriumában”	74
Kulcsmegosztás	75
Kulcsok lecserélése	81
A rejtjelezés fáradsága	85

A rejtjelező személye	87
Elővigyázatosság és elbizakodottság	89
Amikor a technológia csikorog	93
Kódtörés	100
Korszerűség vagy elmaradottság	107
A tudásátadás útjai	112
A kriptográfia tudományának kézikönyvei.	114
Mesterséges nyelvek.	121
A gyorsírás	123
A török kérdés	124
Távolság a diplomáciától.	127
A titkolózás terei	129
Disszimuláció és a titok	129
Politikai kommunikáció.	132
Katonai műveletek és kémkedés	145
Szerelem, politika és férfibarátság.	148
Családi és magántitkok: a női nem és a titkosírás	153
Magánbűnök – közerkölcsök: naplótitkok és a szégyen	156
Tudomány, vegyészet, alkímia.	161
Mágia és titkos karakterek.	167
Titkosítás a vallásban	169
TITKOSÍRÁSTÁBLÁK ÉS REJTJELEZETT LEVELEK REPERTÓRIUMA	180
A kora újkori magyarországi titkosírástáblák listája	180
A kora újkori magyarországi titkosított szövegek listája.	233
Összefoglalás	332
Köszönetnyilvánítás	335
Képmelléklet	337